

TÜRKİYE DİYANET VAKFI
İSLAM ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

İSAM.

مركز البحوث الإسلامية
وقف الديانة التركي

Şerhu Ukūdi resmi'l-müftî

İbn Âbidîn

(ö. 1252 h. / 1836 m.)

Tahkik

Şenol Saylan

TÜRKİYE DİYANET VAKFI YAYINLARI

Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları

Yayın No. 985-1
İSAM Yayınları 234
Klasik Eserler Dizisi 44
© Her hakkı mahfuzdur.

ŞERHU UKÜDİ RESMİ'L-MÜFTİ

İbn Âbidîn

Tahkik
Şenol Saylan

Şerhu Uküdi resmî'l-müftî
TDV İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM)
Tahkik Yayın Kurulu ilmi kontrolünde hazırlanmıştır.
İcadiye-Bağlarbaşı Cad. 38 Üsküdar/İstanbul
Tel. 0216. 474 08 50
www.isam.org.tr yayin@isam.org.tr

Yayın yönetmeni M. Suat Mertoğlu
Yayın koordinasyon Erdal Cesar
Tahkik editörü Okan Kadir Yılmaz
İnceleme kısmı son okuma (Türkçe) Mustafa Demiray
Tercüme (Arapçaya) Mekram Haddad
Tashih (Arapça) Mohamed Shahin, Said Kayacı,
(Türkçe) İsa Kayaalp, Abdülkadir Şenel, İsmail Özbilgin, İna yet Bebek
Tasarım Ali Haydar Ulusoy, Hasan Hüseyin Can (Kapak),
Ramzi Haj Mustafa (Kapak Hattı)
Yayın takip Münzir Şeyhhasan, Sema Doğan

Bu eser
TDV İslam Araştırmaları Merkezi'nin (İSAM)
İkinci Klasik Dönem Projesi
kapsamında yayınlanmıştır.

Proje koordinatörü Tuncay Başoğlu

Bu kitap
İSAM Yönetim Kurulu'nun
10/01/2020 tarihli ve 2020/01 sayılı kararıyla basılmıştır.

Birinci Basım: Ankara, Haziran 2021 m. / 1442 h.
İkinci Basım: Ankara, Ağustos 2022 m. / 1443 h.
ISBN 978-625-7581-04-2

Basım Yayın ve Dağıtım

TDV Yayın Matbaacılık ve Tic. İşl.
Ostim OSB Mahallesi, 1256 Cadde, No. 11
Yenimahalle/Ankara
Tel. 0312. 354 91 31 Faks. 0312. 354 91 32
bilgi@tdv.com.tr
Sertifika No. 48058

İbn Âbidîn

Şerhu Uküdi resmî'l-müftî [شرح عقود رسم المفتي] / İbn Âbidîn ; tahkik Şenol Saylan. 2. bs. – İstanbul ;
Ankara : İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) ; Türkiye Diyanet Vakfı, 2022.
61, 235 s. ; 24 cm. – (Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları ; 985-1. İSAM Yayınları ; 234. Klasik Eserler
Dizisi ; 44)

Dizin ve kaynakça var.
ISBN 978-625-7581-04-2

İçindekiler

Kısaltmalar 7

Takdim 9

Önsöz 11

İBN ÂBİDÎN ve ŞERHU UKÛDİ RESMÎ'L-MÛFTÎ ADLI ESERİ

Şenol Saylan

I. İbn Âbidîn'in Hayatı ve Eserleri 15

1. Hayatı 15
 - 1.1. Hocaları 18
 - 1.2. Öğrencileri 19
2. Eserleri 20
 - 2.1. Fürû-i Fıkıh 20
 - 2.2. Usûl-i Fıkıh 29
 - 2.3. İftâ Usulü 30
 - 2.4. Tefsir 30
 - 2.5. Kelam 30
 - 2.6. Hadis 31
 - 2.7. Tasavvuf 32
 - 2.8. Arap Dili 32
 - 2.9. Tarih ve Siyer 34
 - 2.10. Hesap (Matematik) 34

II. Şerhu Ukûdi resmi'l-müftî 37

1. Adı, Müellife Nispeti, Telif Sebebi ve Tarihi 38
2. Muhtevası 38
3. Kaynakları 40
4. Literatürdeki Yeri 44
5. Nüshaları 47

Tahkikte Takip Edilen Yöntem 53

Kaynakça 55

Takdim

Son dönemin önde gelen Hanefî fakihlerinden İbn Âbidîn'in *Şerhu Ukûdi resmi'l-müftî* adlı çalışması, Hanefî mezhebinde fetva adabı veya diğer adıyla "resmü'l-müftî" alanında kaleme alınan müstakil eserlerin en kapsamlısı ve en bilinenidir. *Şerhu Ukûdi resmi'l-müftî*, kendisinden önce aynı alanda Hanefî fakihleri tarafından kaleme alınan üç müstakil çalışmada, fetva kitaplarında ve nadiren de olsa usûl-i fıkıh eserlerinde çeşitli başlıklar altında yer verilen ve mezhep içi bir faaliyet olarak tercih ve iftâ işlerini tanzim eden prensipleri sistematik biçimde inceleyen önemli bir eserdir.

Aynı yazara ait örf risalesiyle birlikte alanın klasiği haline gelmiş olan bu eser, tanınırlığına ve sahip olduğu öneme rağmen yazmalarına dayalı ilmi bir neşre konu olmamıştır. Bu boşluğu doldurmak üzere Şenol Saylan tarafından tahkiki yapılan elinizdeki çalışma, TDV İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) İkinci Klasik Dönem Projesi kapsamında genel ilmi ölçülere ve İSAM Tahkiki Neşir Esasları'na (İTNES) uygun olarak neşre hazırlanmıştır. Bu hazırlık sürecinde dipnotlar ayrıca planlanmış ve Hint-Pakistan kökenli âlimlerin eser üzerine yazdıkları tâliklerde/haşiyelerde yer alan açıklayıcı, düzeltici ve ilave bilgi içeren nitelikli notların tahkikte dikkate alınması sağlanmıştır.

Yayın hazırlığında merkezimizde görev yapan birçok kişinin emeği bulunmaktadır. Bu vesileyle çalışmanın tahkik editörlüğünü ve ilmi kontrolünü yapan İSAM Tahkik Yayın Kurulu

üyesi Okan Kadir Yılmaz'a, tahkikin Arapça imla tashihini yapan Muhammed Yâsir Şahin'e, Arapça inceleme kısmını tashih eden ve nüsha incelemesi kısmına katkıda bulunan Sait Kayacı'ya, Türkçe inceleme kısmının son okumasını üstlenen Dr. Mustafa Demiray'a ve sayfa tasarımını gerçekleştiren Ali Haydar Ulusoy'a teşekkür ederim.

Prof.Dr. Tuncay Başoğlu
İkinci Klasik Dönem Proje Koordinatörü

Önsöz

Âlemlerin rabbi Allah'a hamdolsun, O'nun kulu ve resulü Muhammed Mustafa'ya ve ashabına salat ve selam olsun.

Kendilerine özgü iç tutarlılığa ve işleyişe sahip, kurumsallaşmış yapılar olan mezheplerin teşekkülünden sonra içtihat ve iftâ faaliyeti, mezhep mensubu fakihler tarafından mezhep birikiminden hüküm elde etme faaliyetine dönüşmüştür. Söz konusu dönüşümle beraber fakih ile mezhep birikimi arasında kurulan bağ ve ilişki önem kazanmıştır. İlerleyen süreçte hukukî istikrar ve mezhep içi tutarlılık gibi gerekçelerle müntesip fakihin hüküm elde etme faaliyetini düzenleyen bazı kurallar tespit edilmiştir. “İftâ usulü” veya “mezhep usulü” olarak isimlendirebileceğimiz mezhep içi işleyişe dair bu kurallar, İbn Âbidîn'in eseri gibi son dönemlerde kaleme alınan birkaç müstakil esere kadar, ağırlıklı olarak *fürû* kitapları olmak üzere, *usul* eserlerinin içtihat bahisleri ve *edebü'l-kādî*, *edebü'l-müftî* türü eserlerde zikredilmekteydi.

İbn Âbidîn'in *Şerhu Uküdi resmi'l-müftî* adlı eseri iftâ faaliyetinin şekil şartlarından ziyade, otorite/tercihe şayan (*râcih*) görüşün/hükmün nasıl tespit edileceği hususlarını konu edinmektedir. Eserde, mezhep literatüründe dağınık olarak zikredilen hükmün nasıl tespit edileceği ile ilgili bilgiler belirli bir hiyerarşi ve sistematik bir bütünlük içinde sunulmaktadır.

Sadece bu konulara tahsis edilen müstakil bir çalışma olması açısından özgünlüğü bulunan risale, bu alanda yapılan sonraki bütün çalışmalar tarafından dikkate alınan ve onları şekillendiren bir eserdir.

Çalışmamızda, müellif ve *Şerhu Uküdi resmi'l-müfti* adlı eseri ayrıntılı olarak tanıtılmış, eserin yazma ve matbu beş nüshası dikkate alınarak eser tahkik edilmiştir. Eserin tahkikinde genel esaslar açısından *İSAM Tahkikli Neşir Esasları (İTNES)* benimsenmiştir.

Başta TDV İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) yetkilileri olmak üzere bu çalışmanın ortaya çıkmasında katkısı bulunan herkese teşekkürü bir borç bilirim.

Şenol SAYLAN
Trabzon, 2018